

ÚTEK Z AUSCHWITZU

Joel C.
Rosenberg

ÚTEK Joel C.
Rosenberg
Z AUSCHWITZU

THE AUSCHWITZ ESCAPE

Copyright © 2014 by Joel C. Rosenberg.

All rights reserved.

First published by Trident Media Group, LLC, 41 Madison Avenue,
36th Floor, New York, NY 10010, USA.

Translation © Michal Zidor 2017

Design © Motýľ design 2017

Cover Photo © Krista Kennell/Shutterstock, ITAR-TASS Photo Agency.

Alamy Stock Photo

Slovak edition © Vydavateľstvo Motýľ 2017

ISBN: 978-80-8164-143-5

ÚTEK Joel C.
Z AUSCHWITZU Rosenberg

VYDAVATELSTVO MOTYL

V čase temnoty...

... keď sa zdá, že je všetko stratené...

... záblesk nádeje zostáva...

Venujem pamiatke všetkých, ktorí boli zavraždení v Auschwitz-Birkenau a počas celého holokaustu – kiežby sa na vás nikdy nezabudlo.

Venujem pozoruhodnému duchu tých, ktorí prežili Shoah¹ – nech sú vaše životy a svedectvo naveky ctené a požehnané.

Venujem všetkým neznámym dušiam, ktoré viera nútila riskovať svoj život, aby zachránili židov pred strašným zlom – nech je vaša láska príkladom, ktorý budú nasledovať ostatní.

Postavy

Nemci

Rodina Weiszovcov

Jacob Weisz, mladý žid pôvodom z Berlína
Avraham („Avi“) Weisz, Jacobov strýko
Ruthie Weiszová, Jacobova mladšia sestra
Dr. Reuben Weisz, Jacobov otec
Sarah Weiszová, Jacobova matka

Obyvatelia Siegeny

Hans Meyer, Jacobov priateľ
Naomi Silverová, Jacobova susedka
Herr Berger, krajčír
Eli Berger, jeho syn
Herr Müller, pekár

Strážcovia v Auschwitz-Birkenau

Rudolf Hoess, veliteľ Auschwitz-Birkenau²
Plukovník Klaus von Strassen, veliteľ bezpečnosti
Josef Mengele, lekár v Auschwitz-Birkenau²
„Tučný Louie“, strážca tábora

Francúzi

Rodina Leclerkovcov

Jean-Luc („Luc“) Leclerc, asistent pastora v Le Chambon
Claire Leclerková, jeho manželka
Lilly Leclerková, ich staršia dcéra

Madeline Leclerková, ich mladšia dcéra
Filip Leclerc, Jean-Lucov brat
Monika, Jean-Lucova sestra
Nicolas („Nic“), Monikin manžel
Jacqueline, ich dcéra

Ostatní

Pastor Chrétien, Jean-Lucov kolega
Pastor Émile, Jean-Lucov kolega
François d’Astier, bývalý francúzsky veľvyslanec v Spojených štátoch
Camille d’Astier, jeho manželka

Američania

Cordell Hull, minister zahraničných vecí²
Plukovník Jack Dancy, vojenský poradca prezidenta Roosevelta
William Barrett, hlavný poradca ministra Hulla
Sumner Welles, námestník ministra zahraničných vecí²
Henry Stimson, minister vojny²
Harry Hopkins, minister obchodu

Belgičania

Maurice („Morry“) Tulek, veliteľ vetvy odboja
Mica Kahn, člen odboja
Marc Kahn, Micahov brat, komunista
Henri Germaine, člen odboja
Jacques Bouquet, člen odboja
Léon Halévy, židovský utečenec

Väzni v Auschwitz-Birkenau

Židovskí väzni

Maximilián („Max“) Cohen, Rumun, pracuje v „Kanade“
Abigail („Abby“) Cohenová, jeho sestra, pracuje v ošetrovni
Lara, žena vo vlaku smerujúcom do Auschwitz-Birkenau
Pani Brennerová, žena vo vlaku smerujúcom do Auschwitz-Birkenau
Marvin Eliezer, muž vo vlaku smerujúcom do Auschwitz-Birkenau
Leonard Eliezer, Marvinov syn
Jozef Stawolski, Poliak, pracuje v archíve
Otto Steinberger, Slovák, matrikár
Abrahám („Abe“) Frenkel, Slovák, matrikár

Ostatní

Leszek Poczciwinski, kápo, má na starosti „Kanadu“
Gerhard Gruder, veliteľ bloku
Štefan, Slovák, pracovník v pekárni
Andrej, Slovák, pracovník v pekárni
Janko, Slovák, pracovník v pekárni

Poliaci

Jedrick, farmár
Brygita, jeho manželka

„Zdalo sa, akoby celú krajinu zahalil obrovský mrak toxického, nervového a paralyzujúceho plynu.

Všetko sa rozkladalo, rozpadalo na kusy a fungovalo nezmyselne ako stroj, ktorý je opitý; všetko sa dialo tak, akoby to bolo súčasťou neopísateľnej nočnej mory.“

André Morize

1

12. máj, 1940

Sedan, Francúzsko

„Ak zlo nie je pod kontrolou, stáva sa počiatkom genocídy.“

Bola to fráza, ktorú Jean-Luc Leclerc kedysi čítal v starej knihe. Zaujala ho a jeho podvedomie ju vytesnilo. V tej chvíli si ani nespomínal, kto tú knihu napísal alebo ako sa volala, ale ani jedna z tých informácií nebola podstatná. Kniha bola zabudnuteľná, ale tá fráza nie. Nech sa teraz snažil, ako chcel, nevedel ju dostať z hlavy.

Mal pocit, akoby sa chvela každá molekula v jeho tele. Zlo sa dalo na pochod a aj keď sa zdalo, že všetci okolo neho sa pevne rozhodli neveriť tomu, z jeho uhla pohľadu nebolo pochyb o tom, že nacisti si po nich idú – po francúzsky ľud, po každého Francúza – so svojou vražednou zúrivosťou. Zúfalo sa bál, že krvavý masaker prichádza v jazdeckých topánkach a s hákovým krížom.

Nikto ho však nepočúval. A kto bol vlastne on, keď si myslel, že vie, čo má osud pripravený pre jeho krajinu? Bol vlastne takmer dieťaťom, dvadsaťosemročným mladým mužom a keď sa každé ráno pozrel do zrkadla, nevidel v ňom nikoho zvláštneho. Nevynímal sa v dave. Mal priemernú výšku a priemernú stavbu tela s pieskovožltými vlasmi a modrozelenými očami posadenými za okrúhlymi okuliarmi so zlatým rámom, vďaka ktorým vyzeral viac ako študent a intelektuál, než tomu bolo v skutočnosti. Vždy si chcel nechať narásť bradu – aspoň koziu briadku –, ale dokonca aj jeho roztomilá mladá žena si ho doberala, že jeho úsilie nebude veľmi úspešné. Nemal žiadnu skvelú prácu, titul ani moc, nemal peniaze, slávu ani úspech. Nemal priamy prístup k politickej triede alebo médiám.

Práve naopak – bol chudobným synom piatich generácií farmárov. Bol protestantom v krajine, kde drvivú väčšinu tvorili katolíci –

nižšie postaveným pastorom, dokonca len *asistentom* pastora v nevelkom vidieckom kostole ležiacom v malej dedinke s názvom Le Chambon na juhu Francúzska, o ktorej nikto nepočul a pravdepodobne ani nikdy počuť nebude. Prečo by ho niekto mal brať vážne? Nebol na to dôvod, vravel si, ale to neznamenal, že sa mýli.

Na severe Winston Churchill všetkých varoval, že Hitler chce ovládnuť svet. Nový britský premiér to vravel už celé roky. Nikto ho nepočúval. Teraz bol *Führer* na pochode a Francúzsko nebolo pripravené. Ani ľudia, ani politici, tlač či dokonca generáli.

V Paríži sa vravelo, že Nemci sa nikdy neodvážia napadnúť Francúzsko. Vraveli, že nacisti nikdy nepreniknú cez Maginotovu líniu, dvadsaťpäť kilometrov hrubú „stenu“ tvorenú ťažko vyzbrojenými vojakmi okupujúcimi strážne veže, bunkre, betónové barikády proti tankom, protiletadlové delá, mínové polia a všetky ďalšie možné vojenské opevnenia postavené na to, aby udržali Nemcov na opačnej strane. Presvedčili seba samých, že Hitler sa nikdy neodvážia presúvať svoju pancierovú divíziu cez lesy Ardeny. Tieto lesy boli príliš husto zarastené, príliš zlovestné na to, aby cez ne niekto presúval tanky, mobilné delostrelectvo, obrnené vojenské transportéry a ďalšie mechanizované jednotky.

Ale Jean-Luc Leclerc vedel, že sa mýlia.

„Luc? Luc, počúvaš ma?“

Nikto Jeana-Luca nevolal Jean-Luc, a to už od čias, keď bol malým chlapcom. Jeho rodičia, súrodenci, starí rodičia – všetci ho volali Luc.

Aj keď sa stále občas cítil ako dieťa, teoreticky bol už celkom „dospelý“. Ženatý. Dve malé dcéry. Hypotéka. Farnosť. Stále rastúce pracovné záväzky.

„Luc, počul si aspoň slovo z toho, čo som vravela?“

Zrazu si uvedomil, že jeho sestra Monika sa snaží upútať jeho pozornosť a zrozpačiteľ. „Áno, áno, samozrejme, prepáč... Čo potrebuješ?“

„Mohol by si vypnúť svetlá a priniesť obrúsky a vidličky?“ opýtala sa s láskavým úsmevom, zatiaľ čo stála uprostred útulnej ku-

chyne a zapalovala sviečky na nádherne ozdobenej – a bezpochyby lahodnej – doma upečenej narodeninovej torte.

Luc vyhovel jej prosbe a nasledoval svoju sestru do jedálne, kde spieval spolu s ostatnými a robil, čo bolo v jeho silách, aby na svojej tvári nedal znať obavy. Nebol tu na to, aby pokazil narodeninovú oslavu svojej netere. Malá Jacqueline tam stála vo svojich ružových šatách, s lesklými hnedými vlasmi a na nohách jej svietili čierne kožené topánky. Nevedela, že nad nimi visí hrozba vojny. Nevedela nič o invázii Hitlera do Poľska, ku ktorej došlo minulý september. A nemala ani poňatia o tom, že Hitler pred tromi dňami podnikol inváziu do Belgicka a Holandska. Dospelí zaštitili deti pred starosťami o ich staršieho brata Filipa, ktorý žil s rodinou v Bruseli, hlavnom meste Belgicka. Jacqueline nevedela, že o Filipovi nepočuli od nemeckej invázie, ani že Luc sa obával, že Filip je mŕtvy. Vedela len to, že má plný dom príbuzných a priateľov, sú tam torta so sviečkami a nová bábika od milovaného strýka Luca, tety Claire a sesterníc Lilly a Madeline. *Je taká nevinná, pomyslel si, zatiaľ čo spieval, taká slepá voči temnote, ktorá sa na nich všetkých znáša.* Ona však mala aspoň výhovorku. Mala len štyri roky.

Akú výhovorku mali jej rodičia? Monika mala tridsaťdva rokov. Jej manžel Nicolas tridsaťšesť. Boli bystrými, atraktívnymi partnermi s dobrým vzdelaním a podľa všetkých kritérií by sa dali označiť za svetaskúsených. Obaja chodili na univerzitu. Ona študovala ošetrovatelstvo, on bol v Sorbonne a stal sa z neho nadaný lekár. Boli sčítaní. Mali ušetrené nejaké peniaze a zaujímavých priateľov na vysokých miestach po celej Európe. Ako je možné, že nechápali, čo sa stalo Filipovi? Ako to, že nevnímali, v akom smrteľnom nebezpečenstve sa nachádzajú? Prečo neutiekli, kým sa to ešte dalo, ďaleko od hranice do Le Chambonu, kde by mohli bývať s Lucom a Claire?

„... veľa šťastia, milá Jacqueline, veľa šťastia, zdravia!“

Potom sa miestnosť naplnila potleskom, úsmevmi a nespútanou radosťou. Jacqueline celá žiarila a Luc vedel, že jeho žena Claire a obe ich dcéry by boli šťastné, keby tu mohli byť s ním.

Claire vyrobila tú bábiku a napísala pohľadnicu a Lilly s Madeline ju vyfarbili a ozdobili pre svoju milovanú sesternicu. Lenže napriek ich protestom im Luc zakázal prísť na oslavu. Belgická hranica nebola miestom pre jeho rodinu. Určite nie teraz.

Keď si Jacqueline niečo zapriala, sfúkla sviečky a Monika nakrájala tortu, Luc ostatným svedomito rozdal vidličky a potom sa vrátil do kuchyne, aby priniesol zopár fliaš chladného mlieka.

Odrazu, bez varovania, domom zatriasla obrovská, ohlušujúca explózia. Tlaková vlna hodila všetkých na zem. Všetky okná sa roztrieštili. Drevené triesky a sklenené črepiny sa rozleteli na všetky strany. Taniere a poháre sa rozbili o zem. Vydesení rodičia schmatli svoje deti v snahe zakryť ich malé telička vlastnými telami, zatiaľ čo si ostatní chránili rukami hlavy a skrývali sa pod stôl a za čalúnené kreslá.

Kým sa stihli spamätať, cez rozbité okná sa dovnútra vovalil dym a prach a zaplnili celú miestnosť. Luc očakával, že začuje krik a plač, ale v tejto chvíli boli všetci príliš omráčení na to, aby sa zmohli sa čokoľvek okrem kašľania a lapania po dychu.

„Ste všetci v poriadku?“ opýtal sa a zakryl si nos a ústa košeľou.

Ozvalo sa tlmené šepotanie, keď rodičia skontrolovali svoje deti a seba samých a potom naznačili, že až na niekoľko rezných rán a odrenín sú všetci v zásade v poriadku.

Aj Luc si skontroloval telo. Zdalo sa, že je v poriadku – teda aspoň fyzicky –, preto vstal, oprášil sa a podišiel k vchodovým dverám. „Počkajte tu,“ povedal ostatným. „Pozriem sa, čo sa deje.“

„Pôjdem s tebou,“ ozval sa Nicolas, postavil sa a vzal do ruky svoj kožený vak s liekmi a zásobami.

„Nic, čo to robíš?“ opýtala sa Monika. „Poď naspäť. Nemôžeš nás tu nechať.“

„Môžu tam byť ranení ľudia, zlatko,“ odvetil Nic. „Neboj sa. Bude to v poriadku. Čoskoro sa vrátim.“ Nebude to v poriadku a všetci v miestnosti to vedeli. Monika zvierala svoju dcéru v náručí a po tvári jej stekali slzy. Nic sa k nim sklonil, obe ich pobožkal na čelo a potom sa vybral k dverám.

Luc si nemohol pomôcť a cítil obdiv k švagrovej oddanosti svojmu lekárskeму sľubu. Keď vykročil za Nicom, počul Monikino vzlykanie: „Čo sa to deje? Povedzte mi niekto, čo sa deje.“ Luc vedel veľmi dobre, čo sa dialo. Začal sa nacistický útok.

Akoby skamenel. Bol si istý, že Nemci prichádzajú, ale myslel si, že potrvá aspoň týždeň, kým sa skutočne začne s inváziou do Francúzska. Preto sem prišiel. Preto cestoval autom celú noc z domova v Le Chambon k svojej sestre v Sedane. Nešiel na oslavu, ani na tortu. Prišiel tlačiť na Moniku a Nicolasa, aby si zbalili veci a odišli s ním preč od hranice, od nebezpečenstva, a presťahovali sa do Le Chambonu, kde by boli v bezpečí. Celý deň to obom manželom vysvetľoval. Celý deň oboch prosil, ale odmietli ho počúvať. Museli pripravovať oslavu. Potrebovali sa postarať o Jacqueline a venovať sa rodičom. Nemohli odísť. To neprichádzalo do úvahy. *Okrem toho, tvrdili, Hitler nikdy nenapadne ich milovanú Francúzsku republiku. Prečo by to robil? Bol by to samovražedný čin, vraveli.*

Teraz, keď Luc otvoril vchodové dvere a vystúpil z úzkeho trojposchodového domu ležiaceho neďaleko rieky Meuse, šokovala ho scéna pred ním. Naľavo od neho bol horiaci kráter, z ktorého sa dymilo. Len pred chvíľou to boli policajné kasárne. Zápach spáleného ľudského mäsa bol neznesiteľný. Hustý, čierny dym sa vznášal k popoludňajšej oblohe. Ľudia sem pribiehali zo všetkých smerov.

Nicolas sa rozbehol a pomáhal ľuďom odnášať niekoľkých preživších do neďalekého kostola stojaceho na tej istej ulici. Zvony na kostolnej veži začali divoko vyzváňať na poplach a aby zburcovali ľud.

Luc počul sirény požiarnických áut a sanitiek prichádzajúcich zo západu. Vedel, že by sa mal ponáhľať za švagrom a pomáhať raneným a kvíliacim ľuďom. Na moment však zaváhal – nie preto, že by nechcel pomôcť, ale pretože chcel pochopiť, čo sa skutočne deje.

Obrátil sa napravo, zahladel sa na východ a to, čo uvidel, mu takmer vyrazilo dych. Očividne si to nikto iný nevšimol, pretože všetci naokolo boli šokovaní zo smrti a skazy, ktorej sa stali svedkami. Nevideli, čo k nim prichádza. Ale Luc to videl a iba tam stál neschopný pohybu.

Východné nebo bolo zaplnené lietadlami, kam až oko dovidelo. Nacistické lietadlá. Stíhačky. Bombardéry. Boli ich stovky a stovky.

Luftwaffe³ prichádzala ako záplava kobyliiek. A to nebolo všetko. Z husto zarastených, údajne nepreniknuteľných a neschodných ardemských lesov sa práve vynárali nemecké mechanizované jednotky a hordy po zuby ozbrojených vojakov – viac, ako by sa dalo spočítať. Jean-Luc Leclerc sa nikdy v živote nebál tak ako teraz.

Nemci sa rýchlo približovali a nebol tu nikto, kto by ich zastavil. Severný koniec Maginotovej línie stál celé kilometre odtiaľto. Jadro francúzskych vojsk bolo umiestnené pozdĺž tej línie a čakalo na frontálny útok Nemcov, ktorý – ako si Luc práve uvedomil – nikdy nepríde. Nacisti dosiahli to, čo bolo podľa generálov a politikov v Paríži nemožné. Podarilo sa im nájsť si cestu na prechod cez Ardeny. Používali stromy ako krytie, takže ich francúzske prieskumné lietadlá nevideli. A teraz podnikali diabolsky šikovný nečakaný útok. Obišli francúzske vojsko. Chystali sa obísť našu armádu a napadnúť ju zozadu.

V tej chvíli bolo jasné, že malé mestečko Sedan – s populáciou menej ako osemnásťtisíc ľudí – bolo jedným z prvých nemeckých cieľov. Ako dlho im potrvá, kým obsadia a pohltia celé mesto? Ako dlho potrvá, kým budú všetci buď mŕtvi, alebo vojnovými zajatcami? Keď Nemci získajú kontrolu nad mostmi cez rieku Meuse, budú môcť chrlieť do Francúzska svoje vojsko, decimovať francúzske armády a pochodovať na Paríž.

Ako dlho im potrvá, kým obsadia a zotročia celú krajinu?

2

Luc zbledol ako stena.

Mal pocit, akoby mu zdrevenelo celé telo. Vyschlo mu v ústach. Musel varovať ostatných. Lenže hrdlo sa mu stiahlo. Nech sa snažil, ako chcel, nevychádzal z neho žiaden zvuk. V tej chvíli ho vyľakal

vysoký, pískavý tón po jeho lavici. Potom ďalší a ďalší. Pozrel sa nad seba a uvidel, že nemecké lietadlá sú už nad ním a zhadzujú na mesto bomby.

Pripadalo mu to ako v spomalenom zábere. Videl, ako sa otvárajú dverka na spodnej časti lietadiel. Sledoval, ako sa z nich sypú dlhé čierne čiarky a pršia dolu na mesto a úbohú hrstku francúzskych vojenských jednotiek obklopujúcich Sedan. Bomby sa blížili. Boli čoraz väčšie.

Dosiahli maximálnu rýchlosť. Vedel, že by mal utekať. Vedel, že sa musí schovať. Ale nemohol. Len tam stál ako primrazený.

Bomby začali jedna po druhej dopadať čoraz bližšie, až kým jedna nedopadla priamo na kostol. Sila výbuchu odhodila Luca dozadu, takmer ho rozdrvila o tehlovú stenu, a nakoniec zostal ochabnuto ležať na zemi. Ten zvuk bol ohlušujúci. Nikdy nepočul taký hluk.

Spadli ďalšie bomby. Videl, ako mladú ženu – bežiacu o život – šmarilo cez presklené okno cukrárstva. Zatiaľ čo bomby stále padali a krviprelievanie sa zhoršovalo, sledoval, ako ostatní hynú priamo pred jeho očami.

V tele mu začal kolovať adrenalín. Luc si spomenul na kostol. Nicolas bol v ňom. Musí ho vytiahnuť z trosiek a dostať späť k jeho rodine. Vykročil smerom ku kostolu, ale keď sa priblížil k zúriacim plameňom, zdesene pozoroval, ako sa zrútila kostolná veža, potom strecha a nakoniec – keď ďalšie bomby dopadali na kostol a budovy okolo neho – steny kostola priam explodovali. Nacisti systematicky bombardovali Sedan a čoskoro sa celé časti mesta zmenili na planúce peklo.

Nicolas bol mŕtvy. Teraz už Luc nemohol urobiť nič pre jeho záchranu. To bolo zrejmé. No čo jeho rodina? Luc sa obrátil a bežal späť do domu. Počul krik a on sám začal kričať na ľudí, aby ho nasledovali. Niektorí počúvli, iní nie. Nemohol však čakať. Nemal na to čas.

Luc vzal Jacqueline do náručia, chytil Moniku za ruku a prikázal jej, aby šla s ním. Vzlykala a pýtala sa na Nicolasa. Luc sa jej to však neodvážil povedať. Ešte nie. Báł sa, že by s ním nešla, keby vedela,